

İNEBOLU HALK KÜLTÜRÜNDE DOĞUM ÂDETLERİ

Birth Tradition in Inebolu Folk Culture

Elif SAYGI*

Öz: Hayatımızda üç önemli geçiş dönemi vardır. Bunlardan birincisi doğumdur. İnebolu halk kültüründe, doğum ile ilgili birtakım geleneklerin ve inançların uygulandığı görülmektedir. Günümüzdeki bilimsel ve teknolojik gelişmeler bu gelenek ve inançların değişmesine ya da unutulmasına neden olmaktadır. Bu çalışmada İnebolu halk kültürü ürünlerinden olan doğum âdetleri ile ilgili bölge halkının inanç ve uygulamaları üzerinde durulmuş, bunların yok olmasının engellenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması amaçlanmıştır.

Çalışmada alan araştırması, gözlem, görüşme ve yazılı kaynaklardan yararlanma yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmaya bu âdetleri uygulamayı hâlâ sürdüren ilçedeki yaşlı kişilerle, değişik yaş gruplarına ve eğitim düzeyine mensup kişiler kaynaklık etmiştir. Söz konusu kişiler, bu uygulamaları tecrübe etmişler ve bu âdetlerin günümüzde de aktif olarak sürdürülmesini savunmaktadırlar. Çalışmada, İnebolu halk kültürünün doğum âdetleri; doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası olmak üzere üç bölümde incelenecektir.

Anahtar kelimeler: İnebolu, âdet, doğum, kültür, geçiş dönemleri.

Abstract: There are three important transitional periods in our lives. It seems that certain traditions and beliefs related to birth still continue to be implemented in Inebolu folk culture. Today's scientific and technological developments cause these traditions and beliefs to change or be forgotten. This study focuses on the beliefs and practices of local Inebolu people concerning to birth traditions in Inebolu folk culture as well as preventing disappearance of this cult and transferring it to next generations.

Fieldwork method, observation, interview and written source has been applied at the work. Tradition bearers as the source of this work are elderly people in the county who are still practicing these practices, and those who belong to different age groups and have varied educational levels. These people have experienced these practices and are advocating active practices of these traditions today. We are going to examine the birth

Makale Gönderim:
17.11.2017
Kabul Tarihi:
27.11.2017

---

* Türk dili ve edebiyatı öğretmeni, MEB, e.l.i.f_syg@hotmail.com

tradition having an important role in Inebolu culture in three ways; before birth, at the time of birth and after birth.

Keywords: *Inebolu, tradition, birth, culture, transition periods.*

GİRİŞ

İnebolu, Türkiye’de Kastamonu iline bağlı ilçe, geleneksel yerli mimarinin birçok örneğine sahip bir Karadeniz liman şehridir.

İnebolu çevresindeki yerleşmelerin ne zaman başladığı tam olarak bilinemese de ilçenin Lidyalılar döneminde Sinop’a bağlı olarak kurulduğu tahmin edilmektedir. İlk olarak “her yere hâkim bir kale” anlamına gelen Abunoteichos adını alan bölge; Lidya Krallığı’nın yıkılmasından sonra Pers Krallığı’nın, daha sonra Roma İmparatorluğu’nun egemenliğinde kalmıştır. II.yüzyılda Roma İmparatoru Marcus Aurelius döneminde İyonya kenti anlamındaki “İonopolis” adı verilmiştir. Şehrin adı Selçuklular döneminde şimdiki halini almıştır.

1071 Malazgirt Savaşı’ndan sonra Anadolu’ya akın eden Türk Selçuklu Beylerinden Emir Karatekin, 1084-1085 yıllarında bölgeyi Türk topraklarına katmıştır. Anadolu Selçuklu Devleti’nin yıkılmasından sonra Candaroğulları Beyliği’nin sınırları içinde kalan ilçe, 1383’te, I. Murat zamanında Osmanlı Devleti’ne katılmıştır. 1402 Ankara Savaşı’ndan sonra İsfendiyaroğulları Beyliği’nin bir parçası olan bölge, daha sonra yeniden Osmanlı Devleti’ne katılmıştır. Osmanlı Devleti’nde yönetsel anlamda yapılan düzenlemelerle 1800’lü yılların sonunda İnebolu, ilçeye dönüştürülmüştür. 1880 ve 1885’te iki büyük yangın geçiren kentin çarşısı tamamen yanmıştır. Devrin padişahı II. Abdülhamit zamanında Kastamonu Valisi olan Abdurrahman Paşa tarafından yapılan planla kent mimarisi yeniden düzenlenmiştir (Kastamonu İl Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017).

İlçenin halk kültürü açısından âdet ve inanışları oldukça fazladır. Bu çalışmada bölgedeki âdet ve inanışlardan doğum ile ilgili olanlar ele alınmıştır.

İNEBOLU’DA DOĞUM ÂDETLERİ

Hayatın üç temel geçiş dönemi vardır. Bunlardan doğum; Türk toplumunda ailenin ve soyun sayısının artması, beraberlik ve dayanışmanın daha da çoğalması açısından geçmişten günümüze kadar gelen çeşitli âdet ve inanışlarıyla yaşamımızın ilk geçiş dönemidir.

Doğum, hemen her zaman mutlu bir olay olarak kabul edilmiştir. Doğum toplumda ana ve babaya duyulan saygıyı arttırır. Çağlar boyu doğuma ve onun kendi bünyesi içindeki evrelerine birtakım geçiş töreleri ve törenleri eşlik ederler. İnançlar ve gelenekler insanları gebelik öncesinden başlayarak bir takım âdetlere uymaya ve bu âdetlerin gerektirdiği işlemleri yerine getirmeye zorlamaktadır. Doğumun çevresinin yüzlerce âdet, inanç dinsel ve büyüsel özlü işlemlerle örülü olduğunu görüyoruz (Örnek,1995:132).

İnebolu’da doğumla ilgili âdet, uygulama ve pratiklere bugün de devam edilmektedir. İnebolu halk kültüründe doğum âdetlerini halk hekimliği açısından doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası olmak üzere üç bölümde inceleyeceğiz.

Doğum Öncesi

İnebolu halk kültüründe doğum âdetleri ile ilgili pratiklerin bazıları bilimsel ve teknolojik gelişmeler nedeniyle uygulanmamaya başlanmış, hatta bazıları unutulmuştur; ama hastanenin çok uzakta olduğu veya doktorun olmadığı durumlarda, insanlar halk hekimliği tedavi yöntemlerine yönelmişlerdir.

Hamile kalmak için yapılan uygulamalar

İnebolu'da hamile kalmak isteyen veya çocuğu olmayan kadınların yaptıkları bazı uygulamalar şunlardır:

Yeni gelinin yatağına çocuk çıkartılır, üzerinde oynatılır ve döndürülür. (K-1)

Düğünde yeni gelinin kucağına bebek verilir (K-1).

Bir kâğıda Kuran ayetleri yazılır; bu kâğıt su dolu bir şişenin içine sokulur, su çalkalanır ve içilir (K-5).

Erkeğe keçiboynuzu veya keçiboynuzu pekmezi yedirilir (K-1).

Hamile kalmak isteyen kadın, Hıdırellez'de deniz kıyısında bir taşa veya kuma bebek beşiği çizer (K-7).

Çocuğu olamayan kadın, hamile bir kadınla kucaklaşır (K-8).

Kurban adanır (K-1).

Hamile kalamayan kadın, hocaya götürüp okuttuğu üzüm, elma, buğday, pirinç, tuz veya ekmekten yer (K-5).

Hamile kalmak isteyen kadın, kırk gün boyunca kırk kez ihlâs suresini okur (K-1).

Hamile kalamayan kadın sıcak kumda saatlerce oturur (K-5).

Bel çektirilir (K-5).

Kaynatılmış suyun içine kiremit koyulur, hamile kalmak isteyen kadın üzerine oturup bir süre bekler (K-3).

Hamile kalmak isteyen kadın, tuğla ısıtılıp ayakların altına koyar (K-3).

Hocaya gidilip muska yazdırılır (K-8).

Yazın deniz kenarında kara kuma gömülür (K-7).

Kasık çektirilir (K-8).

Çocuğu olamayan kadınlar hamama gider, hamam taşında yatarlar (k-8).

Çocuğu olamayan kadın, yeni bebek sahibe olmuş lohusanın elinden şeker şerbeti veya su içer (K-8).

İstenmeyen gebeliğe son vermek için yapılan geleneksel yöntemler

Günümüzde istenmeyen gebeliğe son vermek için çoğu zaman hastanelere gidilmekte ve işlemler doktor kontrolünde yapılmaktadır; ama hastane masrafları nedeniyle, halk hekimliği uygulamalarına da başvurulmaktadır:

Hamileliğine son vermek isteyen kadın ağır kaldırır (K-1).

Ağaca çıkar (K-1).

Yüksek yerlerden atlar (K-1).

Sırtında odun taşır (K-1).

Bebeği düşürmek için maydanoz yer veya maydanozu kaynatıp suyunu içer (K-8).

Süpürge çöpü veya şişle, kadın rahmine dokunur (K-8).

Kolonyalı pamuğu rahmine koyar, böylece bebek ölür (K-5).

Sabunu küçük parçalara ayırıp rahmine koyarsa düşük yapar (K-5).

Gripin yutarsa bebek düşer (K-10).

Ebegümece yediğinde düşük yapar (K-11).

Hamileliğin anlaşılması ile ilgili belirtiler

Kadının hamile olup olmadığını anlamak için ilçede hamilelik belirtisi olarak kabul edilen bazı inanışlar şunlardır:

Canı sürekli ve durduk yere bir şeyler çekmeye başlamışsa hamiledir, deriz (K-1).

Hamile kadının yüzü parlamaya başlar, aydınlık olur (K-1).

Hamile kadın sürekli uyumak ister, yorgundur, kendisini güçsüz hisseder (K-5).

Kadının sabahları uyandığında midesi bulanmaya başlamışsa hamiledir. (K-13)

Hamile kadının ağzının tadı değişir (K-16).

Baş dönmesi, baygınlık geçirme, gününden geçme gibi olaylar yaşanıyorsa kadın hamiledir (K-7).

Aşerme ve çocuğun cinsiyetinin belirlenmesi

Hamile kadın, halk deyimiyle “aşerme” aşamasına gelince bazı davranışları yapmamaya, bazı nesnelere bakmamaya ve bazı yiyecekleri yiyip bazılarından kaçınmaya özen göstermektedir. Bu tür davranışların temelinde fizyolojik nedenlerin yattığı ve kadının, özellikle arzuladığı yiyecekleri yiyerek bünyesindeki kimi maddelerin eksikliğini gidermeye çalıştığına inanılmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017). Ayrıca annenin aşerdiği yiyeceklere ve vücut şekline göre çocuğun cinsiyeti de tahmin

edilmektedir. İlçede hamile kadın aşererken ve çocuğun cinsiyetini tahmin ederken yapılan bazı inanışlar şunlardır:

Hamileliği süresince anne adayı daha da güzelleşmeye başlamış ve cildi parlaklık kazanmışsa erkek çocuğu olacağına inanılır (K-5).

Aşeren kadın acı ve baharatlı yiyeceklerle, sevmediği şeyleri yememelidir (K-5).

Anne adayı, canı ne istiyorsa yemeli; yoksa o çocuğun vücudunda leke çıkar (K-8).

Aşererken tatlı yiyecekler yiyen anne adayının oğlan çocuğunun olacağına inanılır (K-1).

Hamile kadının karnı yuvarlak ve yassı ise kızı, sivriyse erkek çocuğu olur (K-1).

Anne adayının kalçaları büyümüşse kızı olacağına inanılır (K-5).

Hamileliği süresince anne adayı çirkinleşmeye başlamışsa, cildi bozulmuşsa kız çocuğu olacağına inanılır; çünkü kız çocuk annenin güzelliğini alır (K-9).

Canı et çekiyorsa oğlu olur (K-9).

Hamilelik süresince erik, turşu gibi ekşi şeyler yiyorsa kızı olacaktır (K-9).

Eğer bebek anne adayının karnının sağ tarafında duruyorsa erkek olur (K-9).

Gebe kadın çirkin, tiksindirici, korkutucu, şeylere bakmaz, yoksa çocuğu da çirkin olur (K-9).

Hamile kadının kasıklarından ağrı çekiyorsa kızı, sırt bölgesinden ağrı çekiyorsa erkek evladı dünyaya gelir (K-9).

Bebek anne karnını sürekli tekmeliyorsa erkek olur (K-7).

Anne adayı hamileliği sırasında çok hareketliyse oğlu, çok yavaş hareketli olup sürekli uyursa kızı olur (K-7).

Hamile kadının yüzünde çillenmeler olursa, lekeler oluşursa kızı olur (K-1).

Gününden geçen hamile kadın, kız doğuracak, derler (K-13).

Bebek hamilelik süresince çok tekme atıyorsa erkek olur (K-13).

Anne adayının haberi olmadan bir sandalyenin altına makas, bir sandalyenin altına bıçak koyulur. Anne adayı makas olan sandalyeye oturursa kız, bıçak olana oturursa erkek çocuk sahibi olur (K-16).

Hamile kadının yapmaması gerekenler

Kadının hamilelik süresince yapmaması gereken bazı inanışlar vardır. Bunlar:

Hamile kadın kelle paça, pıhtı yemez; yerse çocuk çok sümüklü olur (K-1).

Hamile kadın ağır şeyler kaldırmaz (K-1).

Hamile kadın ciğer, çilek yememeli ve güle dokunmamalı yoksa bebekte lekeler olur (K-13).

Hamile kadın sevmediği insanlara ya da çirkin bulduğu kişilere bakmaz; yoksa bebeğinin onlara benzeyebileceğine inanılır (K-13).

Hamile kadın özürlü ve engelli birine bakmaz (K-1).

Hamile kadın gizli bir şey almaz, yalan söylemez; yoksa çocuk ileride hırsızlık da yapabilir yalan da söyleyebilir. Hamilelikte kadın ne yaparsa ileride çocuğu da aynısını yapar (K-5).

Hamile kadın ölüye bakmaz; aynaya sık sık bakarsa çocuğu kendisine benzer (K-5).

Hamile kadın maymuna, ayıya bakmaz; bakarsa çocuğun o havvana benzeyeceğine inanılır (K-8).

Hamile kadın tavşan eti yemez; yerse çocuk tavşan dişli olur (K-2).

Hamile kadın yalnız kalmamalıdır; yalnız kaldığında cin ve şeytan sataşabilir, ekleşebilir (K-3).

Hamile kadın başkalarının elinden iğne, tıg gibi eşyalar almaz (K-3).

Hamile kadının yapması gerekenler

Çocuğunu sağlıklı doğurmak isteyen hamile kadının yapması gereken bazı inanışlar da şunlardır:

Hamile kadın, çocuğunun güzel olması için çevresindeki güzel insanlara bakar; kendisine benzemesini istiyorsa aynaya bakar (K-1).

Hamile kadın, bebek rahimde rahat etsin diye sağ tarafına dönerek uyur (K-3).

Hamile kadın, bebeğinin cildinin güzel olması için elma yer (K-3).

Hamile kadın, bebeğin gözlerinin güzel olması için yeşil erik, üzüm yer (K-3).

Hamile kadın, bebeğinin gamzesi olması için ayva yer (K-1).

Hamile kadın canı ne çekiyorsa onu yesin; yoksa çocuk sakat doğar (K-5).

Anne adayı aşererse canının çektiğini yemelidir; yoksa o çocuğun vücudunda leke çıkabilir veya bir yerinde eksiklik olabilir (K-11).

Doğum Sırası

İnebolu'da, kadının doğum anındaki acısını dindirmek ve doğumunun kolay olmasını sağlamak için bazı uygulamalar vardır. Bunlar yapıldığında doğumun kolay, yapılmadığında ise zor olacağına ve annenin çok acı çekeceğine inanılır. İlçede doğum

sırasındaki uygulamalar şunlardır:

Hamile kadın hamileliği süresinde kuşlara yem vermişse kuşlar, ona dua eder ve doğumunun kolay olacağına inanılır (K-9).

Doğumun kolay olması için hocaya dua okutur. Bunun nedeni, bebek ve annesine kötü ruhların musallat olmamasını sağlamaktır (K-5).

Anne adayı sıcak süt içerse doğumu kolay olur (K-5).

Doğum sırasında annenin ayakları ve karnı sıcak tutulur (K-5).

Hamile kadın bol kaymak yerse doğumu kolay olur (K-1).

Doğumdan önce hamileye banyo aldırılır (K-1).

Hamile kadın, bol bol hurma yerse doğumu kolay olur (K-1).

Doğum yapacak kadının tüm tanıdıklarına haber verilir; onlar da doğum sırasında Kuran okuyup dua ederler. Böylelikle doğum çabuk olur ve kadının acısı azalır (K-8).

Hamile kadın ağırkanlı ya da tembel biriye, doğum yavaş olur; ama hamileyken çok yürümüşse kolay doğurur (K-8).

Hac'dan getirilen Meryem Ana bitkisi, doğum kolay olsun diye, suya koyulur. (K-7)

Doğum anında annenin ettiği duaların kabul olunacağına inanılır. (K-13)

Doğum yapan kadının bütün günahları silinir. (K-13)

Doğum sırasında çamaşırlar tersse düz çevrilir. Elbiselerin düğmeleri açılır (K-3).

Doğum sırasında annenin saçları topluysa ve örülüysse çözülür, eller bağlanmaz, bacak bacak üstüne atılıp beklenmez (K-3).

Doğum sırasında diğer aile bireyleri, doğum kolay olsun diye, Kuran okurlar. (K-9)

Doğum sırasında anneye okunmuş su içirilir (K-9).

Çabuk doğursun diye gebe kadın kapı eşliğinden atlattırılır (K-9).

Halk kültüründe geleneksel olarak; yeni doğan bebeğin arkasından gelen eşiyile ve göbek kordonuyla arasında organik bir bağ bulunduğuna, onlara yapılacak kötü bir işlemden çocuğun da etkilenmeyeceğine inanılır. Çocuğun geleceğini ve ilerdeki işini olumsuz etkilenmemesi için göbek bağı gelişigüzel atılmazdı. (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017).

Doğumdan sonra çocuğun "eşi" temiz bir beze sarılarak bir yere gömülür.

Yalnız burası sıradan bir yer değildir (Örnek, 1995: 143). İlçede çocuğun eşi ile yapılan bazı inanışlar şunlardır:

Bebeğin göbeği nereye gömülürse büyüdüğünde hayatı gömüldüğü yerle ilişkili gelişir (K-1).

Bebeğin göbeği, büyünce okusun diye, okulun bahçesine gömülür (K-16).

Çocuğun göbeği, çocuk evine bağlı olsun, evinden ayrılmasın diye, evde saklanır (K-13).

Çocuğun göbeği, dinine bağlı olsun ve dininin gereklerini tam olarak gerçekleştirdiysen diye, cami bahçesine gömülür (K-9).

Bebeğin göbeği düşene kadar doğum olan evden ödünç şey alınmaz; yoksa göbeği geç düşer. Evin tadının tuzunun kaçacağına inanıldığından, tuz hiçbir zaman verilmez (K-1).

Doğum Sonrası

Hamile kadının doğumunun gerçekleşmesinin ardından gerek yeni doğum yapmış kadın gerekse de bebekle ilgili olarak bazı işlemlerin yapılması gerekir. Bu dönemde de kadını ve bebeği bekleyen kimi tehlikeler olduğuna inanılır. Doğum sonrasında uygulanan bazı işlemlerle annenin ve bebeğin korunması hedeflenir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017). İnebolu halkının bu dönemde anne ve bebek için gerçekleştirdiği bu uygulamalardan bazıları şunlardır:

İlk beslenme-yıkama-tuzlama

Bebek doğduğunda ağzına süttten önce zezem ve hurma sürülür (K-3).

Bebeğin teri kötü kokmasın diye, yıkanıp tuzlanır (K-5).

Bebeğin ağzı kokmasın diye, doğduktan sonra ağzına tuz sürülür (K-9).

Çocuk doğunca göbeğine bir miktar kül konur veya tülbent basılır (K-8).

Annenin sütü gelene kadar ılık şekerli su ya da loğusa şerbeti verilir (K-7).

Lohusalık-lohusa ziyaretleri

Anadolu’da yeni doğum yapmış ve henüz yataktan kalkmamış kadına; lohusa, loğusa, lohsa, emzikli, loğsa, nevse, kırklı gibi adlar verilmektedir. Doğumdan sonra kadının yatakta kalma süresi; kadının fizyolojik durumuna, doğumun güç ya da kolay olmasına, iklime, çevre koşullarına, ailenin ekonomik durumuna ve gelinin sevilme durumuna bağlıdır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017).

Lohusalık süresince kadının çeşitli doğaüstü güçlerin etkisinde olduğu Anadolu’da yaygın bir inanıştır. Geleneksel kesimde sıkça kullanılan “kırklı kadının kırık gün mezarı açık olur söylencesi” bu inancı desteklemektedir (Kültür ve Turizm

Bakanlığı, 2017).

Bölgede lohusanın olumsuzluklardan etkilenmemesi ve kutlanması ile ilgili bazı âdet ve inanışlar şunlardır:

Lohusa kadına ilk önce banyo yaptırılır. Anne banyo yapmadan bebeğe dokunamaz, süt veremez (K-5).

Doğum yapan kadının evine giderken yakın misafirler süt ve undan yapılan “pidegana” veya “cızlama” getirirler (K-11).

Lohusa anneye sütünün bol olması için şekerli su içtirilir (K-11).

Çocuk doğunca lohusa kadına yumurta pişirilip yedirilir (K-11).

Cinler ekleşmesin diye, lohusa kadına aynaya baktırmazlar. Hele gece asla aynaya bakmaz (K-11).

Lohusa kadını görmeye gelenler yanlarında pidegana getirir; ev sahibi de onlara kırmızı renkli lohusa şerbeti ikram eder (K-3).

Lohusa kadına bir hastalık gelmemesi ve nazar değmemesi için başına kırmızı kurdele bağlanır (K-3).

Doğumdan sonra lohusa kadın kiren çorbası içer (K-3).

Lohusa kadının kırkı çıkmadan yeni gelin olan kişi, lohusayı ziyarete gelmez (K-7).

Adetli kadın lohusa kadını görmeye gelmez, çünkü bebeğin kafası uykuluk olur, derler (K-8).

Yeni doğum yapan kadına gözaydına gidilir ve hediyeler verilir (K-8).

Lohusa iki kadın karşılaştırılmaz; eğer karşılaşırlarsa iğne değiştirirler (K-8).

Şeytan girmesin diye yatağının başucuna Kur'an ve ekmeğ koyulur (K-8).

Lohusa kadına ve bebeğe görünmez varlıklar ekleşmesin diye üstüne babasının ceketini atılır (K-13).

Lohusa kadına ve bebeğe görünmez varlıklar ekleşmesin diye evde ışık acık bırakılır (K-13).

Lohusa kadına ve bebeğe görünmez varlıklar ekleşmesin diye lohusanın yatağına kimse yatırtılmaz (K-13).

Lohusa kadın kırk gün evden dışarıya çıkmaz (K-16).

Lohusa kadına soğuk su içtirilmez (K-9).

Lohusa yalnız bırakılmaz. Yalnız kalırsa cin, şeytan ekleşebilir (K-1).

Lohusa kadın, göbekli olmasın diye karnı çarşafla ve önükle sıkıca sarılır (K-1).

Lohusa kadın cenaze olan yere gitmez (K-1).

Lohusa kadının evine âdet gören kadın gelemmez ve bebeğe bakamaz (K-1).

Kırk basması – kırklama

Doğum olayından sonraki kırk gün içerisinde lohusanın ve çocuğun hastalanmasına halk arasında genel bir ifadeyle “kırk basması” denilmektedir. Yeni doğum yapan anne ve yeni doğan çocuk her türlü dış etkiye açıktır. Kırk günlük süre içinde annenin ve çocuğun hastalıklardan, zararlı güçlerden, nazardan korumak üzere birtakım tedbirler alınır, pek çok pratik uygulanır (Altun, 2004: 154). İlçede bu pratiklerden bazıları şunlardır:

Yeni doğan bebek kırk gün dışarı çıkarılmaz. Ama dışarı çıkıp gezdirilirse bebek korkak olmaz (K-5).

Bebeği kırkıncı gününde, altın bir yüzük kırk defa suya batırılıp çıkartılır ve bu suyla bebek yıkanır.

Bebeğin yaşaması ve başına kötü bir şey gelmemesi için kırk farklı evin önünden çöp toplanıp yakılır ve dumanı bebeğe tütürülür (K-5).

Bebek ölümü olmasın diye, kırk yamadan bebeğe elbise veya kundak yapılır (K-1).

Kırk uçurmak için gidilen komşular, gözle görülmeyen varlıklar ekleşmesin diye, bebeğin koynuna yumurta ve ekmek koyarlar (K-16).

Aynı zamanda doğmuş olan bebekler kırk gün yan yana getirilmez; eğer yan yana getirilirlerse bebekler aydaş olur ve sürekli ağlarlar (K-5).

Kırk basmasından korunmak için loğusa kadın besmele çekmeden bir şey yapmaz. (K-3)

Kırkıncı gün "kırk uçurmaya" gidilir. Kırk uçurmak için zengin bir eve gidilirse çocuk da ileride zengin olur (K-3).

Bebek yirmi günlükken yarı kırk uçurmaya yakın akrabaya, anneanneye veya babaanneye gezmeye gidilir (K-1).

Kırkıncı gün bebek için mevlit okunur ve gelen misafirler bebeği elden ele dolaştırıp “maşallah” derler (K-16).

Kırkı içindeki bebeğin yanında fazla konuşulmaz, yoksa bebek geveze olur (K-7).

Çocuk kırkını çıkarırken banyo suyunun içine kırk defa altın batırılıp çıkarılır ve bebek bu suyla yıkanır (K-7).

Doğum ve çocukla ilgili diğer geleneksel âdetler

İnebolu'daki doğum sonrası diğer âdet ve uygulamalardan bazıları şunlardır:
Uyumayan çocuklar için köklü ceviz bulunur ve çocuk ceviz kökünden geçirilir (K-5).

Konuşamayan çocuğa serçe yedirirler veya serçe kafası bebeğin ağzına sokulur (K-11).

Bebeğin vücudunda ileride tüy olmasın diye bacaklarına ve koltuk altına ferik yumurtası (bir tavuğun yaptığı ilk yumurta) sürerler (K-16).

İştahlı olsun diye, bebeğin ağzına iştahlı biri tükürür (K-12).

Altına kaçırın çocuklara fare kızartılıp yedirilir. Ayrıca belleri çekilir (K-10).

Bebeği görmeye gelenlere, bebek hayın olmasın diye, yemek yedirilir (K-2).

Nazarı değen kişiye bebek gösterilmez; eğer gördüyse giysisinden bir parça bez kesilip alınır (K-8).

Annenin sütü bol olsun diye ciğer, pekmez, helva, et, incir yedirilir (K-3).

Bebeğin yanaklarına ve çenesine gamze olması için bastırılır (K-9).

Çocuğun ilk dişlerini kolay çıkarması için buğday kaynatılır, Diş Çöreği yapılır (K-5).

Bebeğin dişinin çıktığını ilk gören kişi, bebeğe hediye alır (K-15).

Bebeğe nazar değmesin diye, nazar boncuğu ve çörek otuyla nazarlık yapılır ve çocuğun yatağına takılır (K-16).

Çocuk sarılık hastalığına yakalanmasın diye, doğduğunda yüzüne sarı bez örterler (K-11).

Uyumayan çocuklar için çocuk bir hocaya okutulur (K-10).

Çocuğa nazar değmesin diye, mavi boncuk takılır (K-4).

Gece çocuğun çamaşırları dışarı asılmaz. Yoksa üç harfliler çocuğa ekleşebilir (K-7).

Bebek gece banyo yaptırılırsa banyo suyu dışarı atılmaz. Yoksa çocuk hep ağlar (K-7).

Doğumdan sonra çocuğun alnı düz olsun diye, bağlanır (K-7).

Kulağına Yasin okunur (K-14).

Kulakları kepece olmasın diye, bere veya saç bandı takılır (K-7).

Bebek ensesinden öpülürse hayın olur (K-7).

Güzel burunlu olsun diye, burnunu sıkırlar (K-7).

Çocuğun kafası sivri olursa akıllı olacağına inanılır (K-10).

Bebeğin gözüne çöp kaçar ya da gözü çapaklanırsa göze lohusa kadının sütü sağılır (K-10).

Erkek bebek çok ağlatılmaz; daşağı şişer, yarılır, fitık olur (K-10).

Dışleri seyrek olan çocuğun yalancı olacağına inanılır (K-13).

Çocuğun ilk tırnağı kesilirken hırsız olmasın diye, babasının cebinden para çektirilir (K-6).

Çocuğun saçları dikse inatçı olacağına inanılır (K-2).

Çocuğun kesilen saçı ya saklanır ya da okul, cami gibi yerlere gömülür, asla dışarı atılmaz; yoksa çocuğun başı ağrır (K-13).

Bebeğin göbeğine göbek bağı hemen düşsün ve çabuk iyileşsin diye, pudra dökülür (K-13).

Bebek ayağının altından öpülürse geç yürür (K-16).

Çocuk sağlıklı büyüsün diye, kurban kesilir (K-16).

Çocuğa nazar değmesin diye, üzerine mavi yemeni örterler (K-16).

Bebeğin göbeği güzel olsun diye, tereyağı ile göbek güzelce ovulur (K-16).

Çocuk hapşırduğunda salavat çekilir (K-2).

Bebeğin yüzü, güzel olsun diye, annenin ilk sütüyle silinir (K-5).

Üç vakit geçtikten sonra bebeğin kulağına ezan okunur, adı üç kez söylenir ve hayırlı evlat olması dilenir (K-9).

Bebeğin göbeğine zeytinyağı sürülür (K-2).

Bebeğin bacakları ileride çarpık olmasın diye, kundak yapılır (K-3).

Pamukçuğu olan bebeğin ağzına karbonatlı su sürülür (K-3).

Bebeklerinin ateşini düşürmek için sirkeli su ile silinir (K-3).

Bebek doğduktan sonra mevlit okutulur (K-3).

Ağaç gibi uzun ömürlü olsun diye, bebek doğduktan sonra ağaç dikilir (K-5).

SONUÇ

Doğum; Türk toplumunda ailenin ve soyun sayısının artması, beraberlik ve dayanışmanın daha da çoğalması açısından hem kutsal bir olay hem de geçmişten günümüze kadar gelen çeşitli âdet ve inanışlarıyla yaşamımızın ilk geçiş dönemidir. İnebolu'da doğum âdetlerinin derlenmesinin hedeflendiği bu çalışmada, İslamiyet'in ve

eski Türk kültürü olan Şamanizm'in kaynaklık ettiği bütül uygulamalarla birlikte aklı uygulamaların da bulunduğunu ve günümüzde de eskisi kadar olmasa da etkisini devam ettirdiğini görmekteyiz. Bu uygulamaların bazılarının farklı bölgelerde de yaşatıldığı görülmüştür. Ancak teknolojik gelişmeler neticesinde bazı tedavi yöntemlerinin uygulanması bırakılmış ve bu yöntemler unutulmaya yüz tutmuştur.

Çalışmada İnebolu'daki doğum âdet, inanış ve uygulamaları doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası olarak kaydederek bu âdetlerin unutulmasını engellemeye çalıştık. İnebolu'da böyle bir çalışma daha önce yapılmamakla birlikte bu derlemenin Türk halk bilimi çalışmalarına katkı sağlayacağına inanıyoruz.

KAYNAKLAR

ALTUN, Işıl (2004). Kandıra Türkmenlerinde Doğum, Evlenme, Ölüm. Kocaeli: Yayıncı Yayınları.
Kastamonu İl Kültür ve Turizm Bakanlığı. İnebolu, Erişim:08.12.2017, <http://www.kastamonukultur.gov.tr/TR,63820/inebolu.html>

Kültür ve Turizm Bakanlığı. Doğum, Erişim:26.02.2017, <http://aregem.kulturturizm.gov.tr>

Örnek, Sedat Veyis (1995). Türk Halk Bilimi. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Kaynak Kişiler

- K-1- Hatice Saygı, 1968, ilkokul, İnebolu, Kastamonu.
- K-2- Mustafa Saygı, 1962, Ortaokul, İnebolu, Kastamonu.
- K-3- Nursel Çağlar, 1956, Öğrenimi yok, İnebolu, Kastamonu.
- K-4- Kemal Çağlar, 1959, ilkokul, İnebolu, Kastamonu.
- K-5- Aysel Turan, 1964, ilkokul, İnebolu, Kastamonu.
- K-6- Rafet Turan, 1962, Lise, İnebolu, Kastamonu.
- K-7- Öznur Çağrı, 1989, Üniversite, İnebolu, Kastamonu.
- K-8- Semiha Cengiz, 1937, öğrenimi yok, İnebolu, Kastamonu.
- K-9- Fatma İlhan, 1956, öğrenimi yok, İnebolu, Kastamonu.
- K-10- Sümbül Çağlar, 1955, öğrenimi yok, İnebolu, Kastamonu.
- K-11- Mualla Demirci, 1965, ilkokul, İnebolu, Kastamonu.
- K-12- Cemal Turan, 1958, ilkokul, İnebolu, Kastamonu.
- K-13- Safiye Çakır, 1956, ilkokul, İnebolu, Kastamonu.
- K-14- Mustafa Demirci, 1962, Ortaokul, İnebolu, Kastamonu.
- K-15- İsmail Çakır, 1957, ilkokul, İnebolu, Kastamonu.
- K-16- Gülseren Turan, 1962, Lise, İnebolu, Kastamonu.